

Det finns en fortsättning på berättelsen om Bryssels Arktisspråk, och den handlar inte om slogans utan om kablar på havsbotten.

Medan EU:s tjänstemän har ägnat år åt att tala om ett “geopolitiskt engagemang” utan att riktigt förklara vad det ska betyda, har något annat vuxit fram i tysthet: ett konkret svar på frågan om var unionen faktiskt kan göra skillnad. EU:s utrikeschef Kaja Kallas sa det själv på Arctic Frontiers-konferensen i Tromsø i februari 2026 — att det behövs en Arktispolitik som speglar tiden vi lever i, inklusive en säker Arktis. Men just den digitala infrastrukturen, som borde vara kärnan i det påståendet, har hittills spelat en bleken biroll i diskussionen om Europas säkerhet och försvar. Det är en märklig utelämning, för om det europeiska Arktis är den enda del av “geopolitiska Europa” där unionen faktiskt har resurserna för att matcha sina ambitioner, så är undervattenskablarna kanske det tydligaste beviset på det.

Ett rum där EU inte sitter vid bordet

Innan man förstår varför kablarna spelar roll måste man förstå hur splittrat rummet redan är. Arktis rymmer tre aktörsgrupper: de fem kuststaterna kring Norra ishavet (USA med Alaska, Danmark med Grönland, Ryssland, Norge med Svalbard och Kanada), de tre “små Arktisstaterna” Finland, Sverige och Island, samt Arktiska rådet — det centrala mellanstatliga forumet, där alla åtta Arktisstater är medlemmar men där sex EU-länder enbart har observatörsstatus. EU självt har sökt de facto-observatörsstatus sedan 2013 utan att någonsin få ett formellt beslut. Så länge det förblir så är unionen en finansiär utan rösträtt i just det forum som styr regionens mellanstatliga samarbete — samma mönster av institutionell halvhet som redan syns i Norra dimensionens nedläggning och Barentsrådets urholkning.

Det är mot den bakgrunden som kablarna blir intressanta. De är inte ett sätt att lösa EU:s avsaknad av plats i Arktiska rådet — men de är ett sätt att agera utan att behöva den platsen alls.

Kablarna som karta

Nord Stream-sabotaget 2022 satte kritisk maritim infrastruktur på den europeiska dagordningen på ett sätt inget policydokument lyckats göra. Sedan dess har kablar mellan Tyskland och Finland, Sverige och Litauen, och mellan Finland och Estland skadats; en av de två kablarna till Svalbard låg nere i elva dagar efter en skada samma år. Det är i den kontexten Arktis nu pekats ut som ett av tretton prioriterade områden för kabelprojekt av europeiskt intresse, med 347 miljoner euro i kommissionsfinansiering genom Connecting Europe Facility.

Två rutter bär det mesta av ambitionen. Väst-Arktis-passagen (Far North Fiber, driftstart 2029) knyter samman Tyskland, Norden, Grönland, Nordamerika och Asien längs Nordvästpassagen. Polarpassagen (Polar Connect, driftstart 2031) tar den kortast möjliga vägen genom centrala Norra ishavet och bär dessutom forskningssensorer för geologi och havsobobservation — en vetenskaplig biverkan till den geopolitiska huvudsaken. Tillsammans: omkring 4,3 miljarder euro, och till skillnad från de flesta Arktisdokument, en faktisk tidsplan.

Värt att notera: de amerikanska teknikjättarna som annars bygger en allt större del av världens undervattenskablar — Meta, Google, Microsoft, Amazon — syns inte som investerare här. Det är föga förvånande, eftersom syftet uttryckligen är att stärka Europas egen digitala autonomi, inte globala plattformsbolags nät. Grönland är, som alltid, brännpunkten: EU:s 20,5 miljoner euro i kabelsystemet Tusass Connect är svårt att läsa som något annat än ett svar på hotet mot grönländsk suveränitet — samma hot som fick unionen att ställa sig enigt bakom ön när USA reste territoriella anspråk på den.

Vad Norden redan bevisar

Det finns en ekonomisk logik i detta som EU:s egna deklARATIONER sällan förmår formulera. En studie beställd av NORDUnet uppskattar att kablar mellan Norden och Japan kan bidra med 1,4 miljarder euro årligen till nordisk BNP, plus lägre handelskostnader i andra branscher om utbyggnaden utnyttjas fullt ut. Farhågan att regionen bara blir en transitkorridor för andras data verkar överdriven — även ren transit mot Frankfurt, London, Amsterdam och Paris ger ekonomiska fördelar.

Mer talande är kanske att Norden redan visar hur grön omställning och digital utbyggnad kan gå ihop, utan att någon EU-strategi behövt tvinga fram det. Superdatorn LUMI i finska Kajaani drivs till hundra procent av vattenkraft och värmer en femtedel av kommunens fjärrvärme med sin spillvärme. Det är den sortens detalj som aldrig får plats i en strategitext, men som ändå är svaret på var EU:s “gröna och digitala tvillingtransformation” faktiskt äger rum: inte i Bryssel, utan i en finsk småstad som redan löst problemet.

Institutionell halvhets, ännu en gång

Men samma mönster som präglar EU:s cirkumpolära ambitioner riskerar att prägla kablarna också, om inget görs. Initiativen har hittills främst drivits av de åtta Arktisstaternas egna intressen; EU:s roll har varit att finansiera, inte att samordna. Ansvar för Arktisfrågor ligger i dag utspritt mellan generaldirektoratet för havsfrågor och utrikestjänsten, utan den tyngd Europaparlamentet efterlyst — ett starkare mandat för EU:s särskilda

representant, eller en egen Arktisavdelning. Det är samma brist på institutionellt engagemang som lämnade Norra dimensionen utan efterföljare och lät Barentsrådet tunnas ut: pengar och retorik utan en beständig struktur som binder dem samman.

Skillnaden är att kablarna inte kräver den strukturen för att fungera. De kräver bara att EU fortsätter göra det man redan gör bra i det europeiska Arktis — finansiera, reglera, bygga tillsammans med stater som redan är del av unionens regelverk genom EES.

Där geopolitiken blir kabel

Om det europeiska Arktis är den enda plats där EU kan sluta tala i cirklar och peka på konkreta gränser för sin makt, är den digitala infrastrukturen kanske det tydligaste beviset på hur det kan se ut i praktiken. Unionen behöver inte vänta på en plats i Arktiska rådet för att lägga en kabel. Den strategiska logiken är ovanligt lätt att följa: kortare dataförbindelser till Asien, minskad sårbarhet i flaskhalsen vid Bab al-Mandab-sundet — som i dag bär 90 procent av datatrafiken mellan Europa och Asien — och en möjlighet att knyta samman klimatforskning, grön omställning och digital suveränitet i samma projekt.

Det är en smalare form av geopolitik än den Bryssel brukar tala om. Men den har en fördel de stora deklARATIONERNA saknar: den går att bygga utan att först behöva definiera ordet.

/Staffan Scherloff